

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Adalet Bakanı Sayın Akın GÜRLEK** tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Av. Dr. M. Sezgin TANRIKULU
Diyarbakır Milletvekili

7-8 Temmuz 2026 tarihlerinde Ankara'da 36. NATO Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi düzenlenecektir. Zirve öncesinde Ankara Valiliği tarafından 28 Haziran 2026 saat 00.00'dan 10 Temmuz 2026 saat 23.59'a kadar il genelinde toplantı, gösteri yürüyüşü, basın açıklaması, oturma eylemi, miting, stant açma, çadır kurma, bildiri dağıtma, afiş ve pankart asma gibi çok geniş bir alana yayılan eylem ve etkinlikler yasaklanmıştır.

Bu yasak kararının hemen öncesinde ve sonrasında Ankara merkezli olarak yürütülen soruşturmalar kapsamında çok sayıda kişi hakkında gözaltı ve tutuklama işlemi yapıldığı kamuoyuna yansımıştır. Basına yansıyan bilgilere göre 23 Haziran 2026 sabahı çok sayıda adrese eş zamanlı baskın düzenlenmiş; iki yüzü aşkın kişi gözaltına alınmış, çok sayıda kişi de tutuklanmıştır. Gözaltına alınan ve tutuklananlar arasında TEMA Vakfı Ankara İl Temsilcisi Nevzat Özer, TEMA Vakfı gönüllüleri, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Emel Memiş, gazeteci Yıldız Tar, avukatlar, öğrenciler, sivil toplum temsilcileri ve çeşitli demokratik kitle örgütlerinin üyeleri bulunduğu belirtilmektedir.

Kamuoyuna yansıyan iddialara göre TEMA Vakfı gönüllülerinin önemli bir kısmı ileri yaşta yurttaşlardan oluşmakta; söz konusu kişilerin Nallıhan Kuş Cenneti'ne gerçekleştirdikleri doğa koruma amaçlı gezi dahi terör soruşturması kapsamında yorumlanmaktadır. TEMA Vakfı'nın kamuoyuna yaptığı açıklamada, bazı üyelerinin "eylem yapma ihtimaline binaen" tutuklandığının ifade edilmesi, hukuk devleti bakımından son derece ağır bir tabloyu ortaya çıkarmaktadır.

Ceza hukukunda ihtimal değil fiil; kanaat değil delil; varsayım değil somut olgu esas alınır. Henüz işlenmemiş, ne zaman, nerede, nasıl gerçekleşeceği ortaya konulmamış bir eylem ihtimalinin, kişi özgürlüğünü ortadan kaldıran tutuklama tedbirine gerekçe yapılması, Anayasa'nın 2'nci maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesini, 13'üncü maddesinde düzenlenen ölçülülük ilkesini, 19'uncu maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını, 26'ncı maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünü, 28'inci maddesinde düzenlenen basın özgürlüğünü, 34'üncü maddesinde düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını ve 36'ncı maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkını doğrudan ilgilendirmektedir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100'üncü maddesi uyarınca tutuklama ancak kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin ve ayrıca kanunda gösterilen tutuklama nedenlerinin varlığı hâlinde uygulanabilecek istisnai bir koruma tedbidir. Tutuklama, cezalandırma aracı değildir. Tutuklama, topluma mesaj verme yöntemi değildir. Tutuklama, uluslararası bir zirve öncesinde muhalif sesleri susturma aracı hiç değildir.

Bu kapsamda, NATO Zirvesi güvenliği gerekçesiyle temel hak ve özgürlüklerin fiilen askıya alındığı; çevre gönüllülerinin, akademisyenlerin, gazetecilerin, avukatların ve sivil toplum temsilcilerinin soyut istihbari değerlendirmelerle hedef alındığı; yargı makamlarının ise bireyselleştirilmiş, somut, denetlenebilir gerekçeler yerine genel, şablon ve siyasi nitelikli gerekçelerle karar verdiği yönündeki iddialar, demokratik hukuk devleti açısından vahimdir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin güvenliği elbette önemlidir. Ancak güvenlik, Anayasa'nın askıya alınmasının gerekçesi olamaz. Uluslararası bir zirveye ev sahipliği yapmak, yurttaşların temel haklarını yok sayma yetkisi vermez. Hukuk devleti, en çok da güvenlik söyleminin yükseldiği dönemlerde sınanır.

Bu bağlamda;

1. 7-8 Temmuz 2026 tarihlerinde Ankara'da düzenlenecek 36. NATO Zirvesi öncesinde yürütülen operasyonlarda toplam kaç kişi hakkında yakalama, gözaltı, adli kontrol, ev hapsi ve tutuklama kararı verilmiştir? Bu kişilerin suç isnadı, yaş grubu, cinsiyet, meslek, örgütlenme veya sivil toplum bağlantısı bakımından ayrıntılı dökümü nedir?
2. Kamuoyuna yansıyan 209, 225 ve 103 tutuklama gibi farklı rakamlar karşısında Bakanlığınızın elindeki resmî sayı nedir? Bu konuda kamuoyuna neden açık, tutarlı ve denetlenebilir bir bilgilendirme yapılmamıştır?
3. Tutuklama kararlarında veya savcılık sevk yazılarında geçtiği iddia edilen "eylem yapma ihtimaline binaen" ifadesinin Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki hukuki karşılığı nedir? CMK m. 100'de "eylem yapma ihtimali" şeklinde soyut bir tutuklama nedeni bulunmakta mıdır?
4. Henüz işlenmemiş, yeri, zamanı, faili, aracı ve icra hareketleri somutlaştırılmamış bir eylem ihtimalinin tutuklama gerekçesi yapılması, "suçta ve cezada kanunilik", "masumiyet karinesi" ve "kişi hürriyeti ve güvenliği" ilkeleriyle nasıl bağdaştırılmaktadır?
5. TEMA Vakfı Ankara İl Temsilcisi Nevzat Özer ve TEMA gönüllülerinin gözaltına alınmasına ve tutuklanmasına dayanak gösterilen somut deliller nelerdir? Bu kişilerin doğa koruma, çevre gönüllülüğü veya Nallıhan Kuş Cenneti gezisi dışında hangi fiilleri suçlama konusu yapılmıştır?
6. Yaş ortalamasının yüksek olduğu belirtilen TEMA gönüllülerinin "silahlı terör örgütü üyeliği" gibi ağır bir suç isnadıyla karşı karşıya bırakılmasının maddi ve hukuki dayanağı nedir? Bu kişiler hakkında silah, şiddet, örgütsel hiyerarşi, talimat, eylem hazırlığı veya somut bağlantı gösteren hangi deliller mevcuttur?

7. TEMA Vakfı'nın 35 yıldır çevre, doğa koruma, erozyonla mücadele ve kamu yararı alanında faaliyet yürüttüğüne ilişkin açıklamaları soruşturma makamlarınca dikkate alınmış mıdır? Alınmadıysa bunun gerekçesi nedir?
8. Doç. Dr. Emel Memiş gibi akademik unvanlı kişilerin tutuklanmasında akademik çalışmaları, dersleri, bilimsel faaliyetleri, kamuoyuna açık görüşleri veya demokratik hak kullanımları herhangi bir şekilde suçlama konusu yapılmış mıdır?
9. Akademisyenlerin bilimsel faaliyetleri ile "silahlı terör örgütü üyeliği" iddiası arasında nasıl bir illiyet bağı kurulmuştur? Bu bağ somut delillere mi, yoksa soyut kanaat ve istihbari değerlendirmelere mi dayanmaktadır?
10. Gazeteci Yıldız Tar ve diğer basın mensuplarının tutuklanmasında haber yapma faaliyetleri, yayın politikaları, sosyal medya paylaşımları veya mesleki kimlikleri etkili olmuş mudur? Basın özgürlüğünün korunması için hangi güvenceler işletilmiştir?
11. Avukatlar Semra Demir, Kürşat Bafra ve adı geçen diğer hukukçular hakkında yürütülen işlemlerde savunma hakkı, avukatlık mesleğinin bağımsızlığı ve mesleki faaliyet güvenceleri nasıl korunmuştur?
12. Gözaltına alınan kişilere "TKP/ML'ye üye misiniz?", "kod adınız var mı?", "silah eğitimi aldınız mı?" gibi sorular yöneltildiği iddiaları doğru mudur? Bu sorular hangi somut delillere dayanılarak sorulmuştur?
13. Soruşturma kapsamında "terör örgütleriyle iltisak" iddiasının dayanağı nedir? Örgüt üyeliğini, örgüt adına faaliyeti veya örgütsel hiyerarşiyi gösteren somut, bireyselleştirilmiş ve denetlenebilir deliller nelerdir?
14. Kolluk veya istihbarat birimlerince hazırlanan fişleme, değerlendirme, bilgi notu veya istihbari raporların tutuklama kararlarına esas alındığı iddiası doğru mudur? Eğer doğruysa, bu belgeler yargısal denetime ve savunmanın erişimine açılmış mıdır?
15. Tutuklama kararları her bir şüpheli yönünden ayrı ayrı mı gerekçelendirilmiştir, yoksa şablon ve toplu gerekçelerle mi verilmiştir? Her kişi bakımından kuvvetli suç şüphesini gösteren somut deliller kararlarda açıkça gösterilmiş midir?
16. Tutuklama kararlarında kaçma şüphesi, delilleri karartma ihtimali veya tanıklar üzerinde baskı kurulacağı yönünde somut olgular bulunmakta mıdır? Bulunmuyorsa, adli kontrol tedbirleri yerine neden tutuklama tercih edilmiştir?
17. İleri yaşta, emekli veya sağlık sorunu bulunduğu belirtilen kişilerin tutuklanmasında yaş, sağlık durumu, sosyal bağları ve kaçma şüphesinin bulunup bulunmadığı değerlendirilmiş midir?
18. Gözaltı işlemleri sırasında kötü muamele, ters kelepçe, orantısız güç kullanımı, uzun süreli bekletme, sağlık hizmetlerine erişimin engellenmesi veya insan onuruyla bağdaşmayan uygulamalar yaşandığı iddiaları hakkında adli veya idari soruşturma başlatılmış mıdır?
19. Gözaltına alınan kişilerin avukatlarıyla görüşme hakları kısıtlanmış mıdır? Kısıtlandıysa bu kısıtlama hangi mahkeme kararı veya savcılık talimatına dayandırılmıştır?

20. Dosyaya erişim kısıtlaması veya gizlilik kararı uygulanmış mıdır? Uygulandıysa, savunma hakkını etkisiz hâle getirmeyecek şekilde hangi tedbirler alınmıştır?
21. CMK m. 91'de öngörülen gözaltı sürelerine uyulmuş mudur? Terör suçları bakımından öngörülen istisnai sürelerin bu dosyada uygulanma şartları somut olarak oluşmuş mudur?
22. NATO Zirvesi gerekçesiyle Ankara genelinde ilan edilen 13 günlük toplantı, gösteri, basın açıklaması, stant açma, bildiri dağıtma ve benzeri etkinlik yasağının demokratik toplum düzeninde zorunlu ve ölçülü olduğuna dair hangi somut risk analizi yapılmıştır?
23. Ankara Valiliği'nin il genelini kapsayan bu kadar geniş bir yasak kararı ile gözaltı ve tutuklama işlemleri arasında fiilî veya hukuki bir koordinasyon kurulmuş mudur?
24. Uluslararası bir diplomatik etkinliğin güvenliği, Anayasa'da güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının il genelinde ve 13 gün boyunca fiilen askıya alınmasına gerekçe yapılabilir mi?
25. NATO Zirvesi güvenliği gerekçe gösterilerek gazetecilerin akreditasyon süreçlerinde ayrımcı veya keyfî uygulamalar yapıldığı iddiaları Bakanlığınız tarafından değerlendirilmiş midir?
26. Tutuklanan kişilerin itiraz başvuruları ortalama kaç günde karara bağlanmıştır? İtiraz mercileri, dosyaları gerçekten incelemiş midir, yoksa sulh ceza hakimliklerinin kararları otomatik biçimde mi onanmıştır?
27. Anayasa Mahkemesi'nin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin "makul şüphe", "tutuklamanın son çare olması", "ölçülülük", "bireyselleştirilmiş gerekçe" ve "özgürlük lehine yorum" ilkeleri bu soruşturmalarda uygulanmış mıdır?
28. Bu operasyonlar kapsamında tutuklanan kişiler hakkında ileride beraat, kovuşturmayla yer olmadığı veya tahliye kararları verilmesi hâlinde, haksız gözaltı ve tutuklama nedeniyle doğacak maddi ve manevi zararların tazmini konusunda Bakanlığınızın öngördüğü bir mekanizma var mıdır?
29. Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde kişi hürriyeti, ifade özgürlüğü, toplantı hakkı ve tutuklama tedbirinin keyfî uygulanması nedeniyle çok sayıda ihlal kararı aldığı bilinirken, benzer ihlallerin tekrar etmemesi için Bakanlığınız hangi yapısal tedbirleri almıştır?
30. Çevre hakkı, çevresel katılım ve doğa koruma faaliyetleri bakımından sivil toplum örgütlerinin kriminalize edilmesi, demokratik toplum düzeni ve çevresel kamu yararı ilkeleriyle nasıl bağdaştırılmaktadır?
31. Çevre savunucularının, akademisyenlerin, gazetecilerin, avukatların ve sivil toplum temsilcilerinin "terör" suçlamasıyla karşı karşıya bırakılması, toplumda ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, bilimsel özgürlük ve demokratik katılım üzerinde caydırıcı bir etki yaratmayacak mıdır?
32. Bu soruşturmalarda görev alan savcılar, kolluk birimleri ve tutuklama kararı veren sulh ceza hakimlikleri hakkında Hâkimler ve Savcılar Kurulu veya Bakanlığınız nezdinde herhangi bir inceleme, araştırma veya teftiş başlatılmış mıdır?

33. Başlatılmadıysa, kamuoyuna yansıyan ağır hak ihlali iddialarına rağmen Bakanlığınızın sessiz kalması, yargı bağımsızlığını ve kişi özgürlüğünü koruma yükümlülüğüyle nasıl bağdaşmaktadır?
34. Yargının, uluslararası bir zirve öncesinde muhalifleri, çevre gönüllülerini, akademisyenleri, gazetecileri ve avukatları susturmak amacıyla bir baskı aracı olarak kullanıldığı iddialarını araştırmak üzere bağımsız ve şeffaf bir inceleme mekanizması kurulacak mıdır?
35. Adalet Bakanlığı, "güvenlik" gerekçesinin hukuk devleti ilkesi karşısında sınırsız bir yetki alanı yaratmadığını kabul etmekte midir? Kabul ediyorsa, bu dosyalarda temel hak ve özgürlüklerin korunması için hangi somut adımlar atılacaktır?
36. Bu operasyonlar nedeniyle Türkiye'nin uluslararası alanda hukuk devleti, insan hakları, basın özgürlüğü, akademik özgürlük ve sivil toplum alanındaki itibarının zarar görmemesi için Bakanlığınız hangi tedbirleri almayı planlamaktadır?
37. Sonuç olarak; NATO Zirvesi öncesinde yürütülen bu kitlesel gözaltı ve tutuklama dalgasının, yargı eliyle toplumsal muhalefeti bastırmaya yönelik bir "önleyici cezalandırma" pratiğine dönüşmediğini kamuoyuna göstermek için Bakanlığınız hangi somut, denetlenebilir ve şeffaf adımları atacaktır?